

УДК 631.162:657.6:657.21

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ НЕПРЯМИХ ВИТРАТ

А.С. Господінова, аспірант*

Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: облік, собівартість, непрямі витрати.

Анотація: У статті розглядається облік і контроль непрямих витрат. Проводиться аналіз їх розподілу і характеристика.

Вступ. Різноманітність галузевих особливостей підприємств суттєво впливають на технологію і організацію виробництва і безпосередньо на побудову бухгалтерського обліку та витрат виробництва. До таких специфічних об'єктів обліку, які неможна віднести на собівартість кожного конкретного виду продукції (товари, роботи, послуги), що випускаються компанією, належать непрямі витрати, до яких зокрема можна віднести загальновиробничі витрати, адміністративні витрати, витрати на збут, брак у виробництві та ін.. Слід зауважити, що облік непрямих витрат використовується тільки на багатoproфільних виробництвах.

Аналіз останніх досліджень. Питанням обліку непрямих витрат, у сфері багатoproфільного виробництва займалися такі автори, як Швець В.Г., Кельдер Т.Л., Завгородній В.П., Івахненко В.М., Андрущенко Н.С., Ловінська Л.Г. та інші вчені.

Дуже часто витрати, що виникають на підприємстві, при калькулюванні собівартості продукції, неможливо точно визначити на який той чи інший вид продукції вони припадають. Тому всі витрати підприємства поділяють на прямі, які можна безпосередньо віднести на той чи інший вид продукції (товари, роботи, послуги), і непрямі, які неможливо віднести на собівартість кожного конкретного виду продукту, що випускаються компанією.

Непрямі витрати підприємства можна визначити за об'єктом витрат та за способом включення їх в собівартість продукції.

Відповідно до Положення (Стандартів) Бухгалтерського обліку, непрямі витрати – це витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат доцільним шляхом [1].

Об'єкти обліку витрат – це продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

До непрямих витрат відносять заробітну плату адміністративно – управлінського персоналу, електроенергія, ремонт обладнання, витрати на опалення, освітлення, на обслуговування та ремонт на збут продукції.

Непрямі витрати пов'язані з виготовленням деяких видів продукції (або з деякими об'єктами витрат) та розподіляються між ними виходячи з обраної бази розподілу собівартості. Наприклад витрати на ремонт обладнання, якщо воно використовуються для виробництва деяких видів продукції.

У своїй книжці «Економічна статистика» Чернова Т.В. пише, що до непрямих витрат можна віднести:

- непрямі витрати матеріалів - це витрати різних побічних, але необхідних матеріалів, що використовуються у виробничому процесі (мастила, канцтовари, запчастини тощо);

- непрямі трудові витрати - це заробітна плата, виплачена підсобним робітником, робітником, зайнятим обслуговуванням устаткування, комірника, канцелярським працівникам та ін. Вони включають також час простоїв основних виробничих робітників і вартість надурочних робіт;

* Науковий керівник – Г.Г. Кірейцев, доктор економічних наук, професор, академік УААН

- непрямі накладні витрати - це заробітна плата керівництва, комерційних, адміністративних працівників, вартість оренди, транспортних витрат, витрати на розробку нових виробів [2, с. 44].

Результати досліджень. Непрямі витрати - це витрати з ремонту та утримання машин і устаткування, загальновиробничі і загальногосподарські, комерційні витрати. Усі ці витрати можна включити в собівартість виробу тільки непрямим шляхом, за допомогою умовних розрахунків, наприклад пропорційно оплаті праці виробничих робітників.

Облік непрямих витрат носить більш загальний характер, так як рівень їх визначення не завжди знаходиться в прямій залежності від обсягу виробництва витрат робочого часу.

Немаючи безпосереднього відношення до виробництва того чи іншого найменування продукції, непрямі витрати не можуть бути віднесені до їх собівартості прямим розрахунком, а розподіляються опосередковано (умовно). Тобто, непрямі витрати розподіляються за способом віднесення на собівартість окремих видів продукції та на його виробництво.

На думку автора книги «Теорія бухгалтерського обліку» Глущенко Олександри Василівни, непрямі витрати, як правило, розподіляються між різними виробами пропорційно передбаченій облікової політики показниками за допомогою заздалегідь розрахованих коефіцієнтів. За базу розподілу можуть бути обрані: сума нарахованої заробітної плати основних виробничих робітників, кількість відпрацьованих машино - годин, обсяг випущеної продукції і т.д. Коефіцієнт розподілу непрямих витрат на загальну суму прямих витрат [3, с. 156].

Приклад: На сільськогосподарському підприємстві вирощують два основних видів продукції – пшениця і соняшник. В якості метода розподілу обрана заробітна плата основних виробничих робітників. Сума нарахованої заробітної плати за місяць основних виробничих робітників, що вирощують пшеницю склала 2000 грн., робітників, які вирощують соняшник - 3000 грн.. Величина непрямих витрат склала 4000 грн.. Потрібно розподілити непрямі витрати пропорційно вибраного методу розподілу.

Рішення.

Розрахуємо коефіцієнт розподілу непрямих витрат (К)

$$K = 4000 / (2000 + 3000) = 0,8$$

Величина непрямих витрат, віднесених на вирощування пшениці, складе (Кп)

$$K_p = 2000 * 0,8 = 1600 \text{ грн.}$$

Величина непрямих витрат, віднесених на вирощування соняшника, складе (Кс)

$$K_s = 3000 * 0,8 = 2400 \text{ грн.}$$

Отже, величина непрямих витрат, віднесених на вирощування соняшника, склала 2400 грн.

Облік непрямих витрат використовуються на багатoproфільних виробництвах. Тобто там де випускається багато видів продукції (машинобудування, легкій, промисловості, сільському господарстві).

Для обліку непрямих витрат використовується система розрахунків:

- 91 «Загальновиробничі витрати»;
- 92 «Адміністративні витрати»;
- 93 «Витрати на збут»;
- 23 «Виробництво»;
- 24 «Брак у виробництві»;
- 97 «Інші витрати»;
- 39 «Витрати майбутніх періодів».

На думку професора Огійчука М.Ф., витрати пов'язані з організацією виробництва та управлінням, поділяють на загальновиробничі і адміністративні [4, с.

668].

Витрати на організацію і управління виробництвом – це витрати виробничої стадії кругообігу. Їх слід відрізнити від витрат у сфері управління підприємством, які, як уже зазначалось, стосуються також і обслуговування всіх інших стадій кругообігу. Ці витрати пов'язані з використанням функцій управління виробництвом, контролю і організації виробничих процесів. Без таких витрат не може здійснюватися процес виробництва, тому що з цієї точки зору вони є продуктивними витратами.

Адміністративні витрати - це витрати у сфері управління, які включають трудові та грошово - матеріальні витрати, пов'язані із здійсненням загального управління господарською діяльністю підприємства загалом.

Загальновиробничі витрати являють собою витрати на організацію виробництва та управління окремими галузями виробництва, а також різні виробничі витрати, які не можна віднести безпосередньо на певну культуру або вид продукції, оскільки вони належать до галузі чи окремого виробництва, підрозділу.

На сільськогосподарських підприємствах деякі витрати здійснюються до початку виробничого процесу або вони відносяться до кількох виробничих циклів і не можуть бути віднесені повністю на собівартість поточного року. Тому їх обліковують як витрати майбутніх періодів.

Всі ці витрати, як ми уже зазначили-це витрати без яких не може здійснюватись виробничий процес і вони належать до непрямих витрат, якщо виробництво є багатофункціональним.

Так, непрямі витрати, пов'язані з управлінням і обслуговуванням основного виробництва, відображається за дебетом рахунка 231 «Рослинництво», 232 «Тваринництво» 233 «Промислове виробництво» (кредит 91).

Непрямі витрати, пов'язані з управлінням і обслуговуванням допоміжних виробництв, і витрат браку у виробництві відображенням за дебетом 234 «Допоміжні виробництва» (кредиту рахунка 91). Витрати на обслуговуванні виробництва можуть враховуватися (якщо це доцільно) безпосередньо на рахунку 234 «Допоміжне виробництво» (без посереднього накопичення на рахунку 91). Витрати від браку списуються на дебет рахунка 23 «Виробництво» з кредиту рахунку 24 «Брак і виробництві».

Висновки. Отже проблемою обліку непрямих витрат - це є неточний їх розподіл на тому чи іншому виробництві. Розподіл повинен бути такий, який би був економічно обґрунтованим, тоді і собівартість продукції (товарів, робіт, послуг) буде якомога більш реальною. Облік і розподіл витрат визначається загально для всіх підприємств і їх продукції (товарів, робіт, послуг). Доцільно було б щоб до кожного підприємства і конкретного виду продукції (товарів, робіт, послуг) існувала своя база або метод розподілу непрямих витрат, де би відображалась все економічно доцільним шляхом.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (зі змінами та доповненнями).
2. Чернова Т.Г. Економічна статистика:[підручник] / Т.Г. Чернова - Таганрог: Видавництво ТРГУ, 1999 – 345 с.
3. Глущенко А.В. Теорія бухгалтерського обліку:[підручник] / А.В. Глущенко - Волгоград: Видавництво ВолГУ, 2003 – 540 с.
4. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах :[підручник] / М.Ф. Огійчук – К.: Алерта, 2007 – 979 с.

Господинова А.С. **Учет и контроль косвенных издержек**

Аннотация. В статье рассматривается учет и контроль косвенных издержек. Проводится анализ их распределения и характеристика.

Ключевые слова: учет, себестоимость, косвенные издержки.

Gospodinova A.S. **Accounting and control of indirect costs.**

Summary. The article deals with accounting and control of indirect costs. The analysis of their distribution and characteristics.

Key words: accounting, cost, indirect costs.